

پیامدهای آزادی پوشش زنان در جامعه اسلامی

معصومه خدادادی^۱

چکیده

حجاب نوعی پوشش و منع از دیده شدن است. زنان برای داشتن آرامش، ایفای وظایف مادری و همسری در خانواده نیاز به محیطی امن دارند که تنها در سایه حجاب و پوشش می‌توانند کسب کنند، و با توجه به اهمیت پوشش برای داشتن امنیت در امور اجتماعی و انجام کارهای بیرون از منزل محقق با روش تو صیفی-تبیینی به بررسی پیامدهای آزادی پوشش زنان در جامعه اسلامی در زمینه فردی مثل؛ سلب آرامش روانی، نابودی شخصیت و انسانیت زن، تاخیر در امر ازدواج، ضایع کردن حق شوهر، نگاه حیوانی به زن. و پیامدهای اجتماعی آزادی پوشش زنان در جامعه اسلامی مانند: هرج و مرج جنسی، تزلزل پیوند خانوادگی، عقب افتادگی ملت، بالا رفتن آمار طلاق، عامل فساد و ظلم و سایر گناهان، سست شدن جوامع اسلامی در برابر نفوذ بیگانگان پرداخته است.

کلید واژه‌ها: آزادی، پیامدهای فردی، پیامدهای اجتماعی، پوشش زنان، جامعه اسلامی.

^۱ طلبه سطح دو حوزه علمیه الزهراء گلدشت.

مقدمه

حجاب از جمله موضوعاتی است که بسیار قابل اهمیت و توجه است و در متون دین اسلام بدان پرداخته شده است. ضرورت پرداختن به این موضوع در زمانی که جامعه به سمت برهنگی و بی بند و باری رو به حرکت است بیش از پیش احساس می شود. در جامعه‌ای که برهنگی جزئی از فرهنگ آن است، بنیان خانواده سست و شکننده و ازدواج بی ارزش و بی پایه خواهد شد. و صدمات جبران ناپذیری بر پیکره‌ی خانواده‌ها خواهد زد. ازدیاد خانواده‌های تک والدی و کودکان بی سرپرست خطراتی است که جامعه را تهدید می کند.

در پیشینه‌ی این تحقیق می توان به مقالاتی همچون: مقاله «سیر تحول پوشش زنان بعد از انقلاب اسلامی» نوشته زهرا علاف زاده رویکرد جمهوری اسلامی به پوشش زنان و تحولاتی که در این حوزه اتفاق افتاده در واکنش به سیاست کشف حجاب پهلوی و آزادی‌های زنان در آن دوره را مقایسه می کند. مقاله «حقوق زنان و آزادی‌های فردی» نوشته دکتر سید محمد مهدی احمدی نیک که هدف اصلی این مقاله این است که نشان دهد زنان دارای آزادی مطلق در پوشش نیستند و چهارچوب این حجاب را اسلام قرآن و روایات نشان می دهد و عدم رعایت آن به اختلال در نظم نظام اسلامی منجر می شود. در این زمینه کتب بسیاری نیز به رشته تحریر درآمده است از جمله کتاب، نظام حقوق زن در اسلام استاد شهید مرتضی مطهری که نظام حقوق زن در مکتب اسلام را بیان می کند. کتاب نواندیشی دینی در مسائل زنان نوشته عبدالله امینی پور علاوه بر مقایسه جایگاه زنان در اسلام با اندیشه‌های غربی شبهاتی را که در زمینه‌ی حقوق زنان از گذشته تاکنون گریبانگیر شده است را مورد بررسی قرار می دهد.

مقالات فوق به بررسی کشف حجاب در زمان پهلوی و همچنین نشان دادن آزادی مطلق زنان در پوشش در جامعه اسلامی اشاره نموده است. تحقیق حاضر با عنوان پیامدهای آزادی پوشش زنان در جامعه اسلامی به بررسی دو حیطه فردی و اجتماعی پرداخته است.

۱- مفهوم شناسی

برای رسیدن به مفهوم مورد نظر محقق، لازم است ابتدا به بررسی واژه‌گان کلیدی موضوع پرداخت تا بحث به خوبی برای مخاطب تبیین گردد.

۱-۱- واژه آزادی

معنای لغوی: اختیار، حریت، خلاف بندگی و رقیت و عبودیت.^۱ آزاد بودن، رهایی، ضد بندگی.^۲ معنای اصطلاحی: در اصطلاح اهل حقیقت، برون شدن از قید بندگی کائنات (جز خدا) و بریدن رشته‌های تعلقات و اغیار است و آن مراتبی با شد، آزادی عام که آزادی قید شهوات با شد، و آزادی خاص، و آن آزادی از قید خواسته‌ها بود، چه آنان خواسته خویش را در خواسته خداوند فانی ساخته‌اند؛ و آزادی خاص انحصار، و آن آزادی از رقیت آداب و رسوم است، چه این گروه، خود در تجلی نورالانوار محو گشته‌اند.^۳

آزادی یکی از لوازم حیات و تکامل است، یعنی یکی از نیازمندی‌های موجود زنده آزادی است، فرق نمی‌کند که موجود زنده از نوع گیاه باشد یا از نوع حیوان و یا از نوع انسان، به هر حال نیازمند به آزادی است.^۴ آزادی یعنی جلوی راهش را نگیرند، پیش رویش مانع ایجاد نکنند. ممکن است یک موجود زنده امنیت داشته باشد ولی در عین حال موانع جلوی رشدش را بگیرند. پس آزادی یعنی نبودن مانع، انسان‌هایی هستند که با موانعی که در جلوی رشد و تکاملشان هست مبارزه می‌کنند و تن به وجود مانع نمی‌دهند.^۵

منظور پژوهشگر از آزادی در مقاله، ضد بندگی و خلاف رقیت و عبودیت است.

۱-۲- پوشش

معنای لغوی: پوشاندن چیزی، و نیز به معنی چادر و لباس و هر چیزی که روی چیز دیگر را بپوشاند.^۶

^۱ حسینی دشتی، معارف و معاریف، ج ۱، ص ۵۱.

^۲ بهشتی، فرهنگ صبا، ص ۲۰.

^۳ حسینی دشتی، معارف و معاریف، ج ۱، ص ۵۱.

^۴ مطهری، آزادی معنوی، ص ۱۵.

^۵ همان، ص ۱۶.

^۶ بهشتی، فرهنگ صبا، ص ۲۴۱.

معنای اصطلاحی: در برخی کتب. حجاب را به معنی پوشش دانسته و به این آیه استناد کرده است^۱ که می فرماید: «وَقَالُوا قُلُوبُنَا فِي أَكِنَّةٍ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ وَفِي آذَانِنَا وَقْرٌ وَمِنْ بَيْنِنَا وَبَيْنَكَ حِجَابٌ فَاَعْمَلْ إِنَّا عَامِلُونَ»^۲ «آنها گفتند: «قلبهای ما نسبت به آنچه ما را به آن دعوت می کنی در پوششهایی قرار گرفته و در گو شهای ما سنگینی است، و میان ما و تو حجابی وجود دارد؛ پس تو بدنبال عمل خود باش، ما هم برای خود عمل می کنیم!» این مانع چه مانع حسی و مادی باشد و چه مانع اعتقادی و معنوی در هر دو صورت مانع به آن گفته می شود.

حجاب؛ پوششی است که فاصله می شود بین بیننده و کسی که دیده می شود و در اینجا منظور از حجاب یعنی منع چشم ها از دیدن به وسیله رویت. پس چنین منعی به عنوان پوشش حساب می شود و از آن تعبیر به پوشش شده است. گفته شده محمد صلی الله علیه و آله و سلم حجاب خدا است، اما نه به معنای مانع، بلکه به معنای ترجمان و وسیله شناخت خداوند است یعنی چنین پیامبری لازم است تا خداوند بزرگ را بتواند بشناساند.^۳ منظور پژوهشگر، معنای آقای بهشتی در فرهنگ لغت صبا است.

۱-۳_ خصوصیات پوشش زنان

لازم است در لباس پوشش، این خصوصیات رعایت شود تا هدف اسلامی تأمین شود.

۱_ همه ی اعضای بدن غیر از چهره و دستها تا مچ بپوشانند.

۲_ بدن نما و نازک نباشد،

۳_ تنگ نباشد به طوری که حجم بدن را نشان بدهد.

۴_ از لباسهای مخصوص مرد نبا شد چه اینکه حضرت پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم همانطور که مردانی که خود را شبیه زنان می کنند مورد لعنت قرار داد، زنانی را نیز که خود را شبیه مردان می نمایند مورد لعنت قرار داد.

نکته حجاب در اسلام پوششی است که کرامت و وقار زن را حفظ می کند، به هر رنگ باشد مهم نیست ولی استفاده از رنگهای روشن و چشمگیر که مورد توجه و نگاه دیگران واقع می شود، نه تنها هدفی را که اسلام دارد تأمین نمی کند بلکه نقض غرض نیز هست، لازم است توجه شود که یکی از

^۱ حاجی ابوالحسنی، گلبرگ عفاف، ص ۱۸.

^۲ فصلت، آیه ۵.

^۳ حاجی ابوالحسنی، گلبرگ عفاف، ص ۱۹.

کارهای منکر که قرآن کریم به شدت از آن نهی می‌کند و آن را جز اعمال جاهلیت معرفی می‌کند تبرج زنان است. تبرج یعنی خودنمایی و جلوه‌گری بنابراین ظاهر شدن زن در اجتماع به طوری که انگشت نما باشد و چشم‌ها را به دنبال خود بکشانند تبرج و حرام است.^۱

۲. پیامدهای فردی آزادی پوشش زنان در جامعه اسلامی

آزادی پوشش زنان در جامعه اسلامی پیامدهایی فردی را در پی خواهد داشت که در ادامه به بررسی آنها می‌پردازیم:

۲-۱. سلب آرامش روانی

نبودن حریم میان زن و مرد و آزادی معاشرت‌های بی‌بند و بار هیجان‌ها و التهاب‌های جنسی را فزونی می‌بخشد و تقاضای سکس را به صورت یک عطش روحی و یک خواست اشباع‌نشده در می‌آورد. غریزه جنسی غریزه نیرومند، عمیق و دریا صفت است هرچه بیشتر اطاعت شود سرکش‌تر می‌گردد، همچون آتش که هرچه بر آن بیشتر خوراک بدهند شعله‌ورتر می‌شود.^۲ به هر حال اسلام به قدرت شگرف این غریزه آتشین توجه کامل کرده است روایات زیادی درباره خطرناک بودن نگاه، خطرناک بودن خلوت‌بازی، و بالاخره خطرناک بودن غریزه‌ای که مرد و زن را به یکدیگر پیوند می‌دهد وارد شده است. اسلام تدبیری برای تعدیل و رام کردن این غریزه اندیشیده است و در این زمینه، هم برای زنان و هم برای مردان تکلیف معین کرده است، یک وظیفه مشترک که برای زن و مرد هر دو مقرر فرموده مربوط به نگاه است.^۳ «قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ. وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ»^۴

خلاصه این دستور این است که زن و مرد نباید به یکدیگر خیره شوند، نباید چشم‌چرانی کنند، نباید نگاه‌های مملو از شهوت به یکدیگر بورزند نباید به قصد لذت بردن به یکدیگر نگاه کنند، یک وظیفه هم خاص زنان مقرر فرموده است و آن هم این است که بدن خود را از مردان بیگانه پوشیده دارند و در اجتماع به جلوه‌گری و دلربایی نپردازند. به هیچ وجه و به هیچ صورت و با هیچ شکل و رنگ

^۱ نوری همدانی، جایگاه بانوان در اسلام، ص ۴۵۷-۳۵۹.

^۲ مطهری، مسئله حجاب، ص ۷۷.

^۳ همان، ص ۷۹.

^۴ نور، آیات ۳۰-۳۱.

و از مرز شکنی جلوگیری می‌نماید. قرآن مجید هم در موارد متعدد به زنان هشدار می‌دهد که از انجام کارهایی که سبب خودنمایی‌های مفسده انگیز می‌شود جداً خودداری کنند.^۱

«وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى»^۲ «و همچون دوران جاهلیت نخستین (در میان مردم) ظاهر نشوید.»

زمخشری همچون برخی از مفسران می‌نویسد: مراد از جاهلیت نخستین جاهلیت زمان ابراهیم است چرا که زن‌ها لباس مزین به مروارید به تن کرده در محل رفت و آمد مردان حاضر می‌شدند. علامه طباطبایی نیز در تفسیر المیزان پیرامون این آیه می‌نویسد: خداوند در این آیه به زنانی هشدار می‌دهد که با خودآرایی و خودنمایی، خود را گرفتار جاهلیت دیگری می‌نمایند. سعی کنید در هر دوره‌ای با حفظ شئون، عفت اجتماعی را پاس داشته و فضای جامعه را آلوده نسازید.

آری! حفظ غریزه‌ی خودنمایی در زنان در همان چهارچوبی که اسلام معین کرده است، می‌تواند گاهی موثر در جهت مبارزه با مفاسد اخلاقی و خواهش‌های نفسانی در جامعه باشد و به همان نسبت مقدمات برای رشد و پرورش فضایل اخلاقی در جامعه فراهم شود. بنابراین حجاب موثری در کنترل غریزه خودنمایی زنان است و در نتیجه وسیله مهمی در جهت کاهش مفاسد اخلاقی در جامعه به شمار می‌آید.^۳

۳-۶- سست شدن جوامع اسلامی در برابر نفوذ بیگانگان

بی‌حجابی و گسترش برهنگی در کشورهای اسلامی، یکی از ابزارهای مهم بیگانگان در سیطره و تسلط بر آن کشورها شده است. استعمارگران برای استثمار ذخایر عظیم انسانی و اقتصادی کشورهای اسلامی، نخست باید آنها را از درون تهی می‌کردند، برای همین باید هویت دینی از آنها گرفته می‌شد و حجاب از نشانه‌های ارزشمند و قدرتمند آن به شمار می‌رفت برای این تسلط زنان بهترین انتخاب بودند، زیرا زنان بیشتر از مردان درگیر جنبه‌های ظاهری دنیا هستند و احساس و عاطفه نیز در آنها قوی‌تر است.^۴

^۱ غیرتمندی، مختاری، عسکری، آثار فردی و اجتماعی حجاب و نقش آن در امنیت اجتماعی زنان، ص ۱۷۶-۱۷۷.

^۲ احزاب، آیه ۳۳.

^۳ غیرتمندی، مختاری، عسکری، آثار فردی و اجتماعی حجاب و نقش آن در امنیت اجتماعی زنان، ص ۱۷۸-۱۷۷.

^۴ غیرتمندی، مختاری، عسکری، آثار فردی و اجتماعی حجاب و نقش آن در امنیت اجتماعی زنان، ص ۱۷۹.

«أَوَمَنْ يُنَشَأُ فِي الْحِلْيَةِ وَهُوَ فِي الْخِصَامِ غَيْرُ مُبِينٍ»^۱ «آیا کسی را که در لابلای زینتها پرورش می‌یابد

و به هنگام جدال قادر به تبیین مقصود خود نیست (فرزند خدا می‌خوانید)؟!!

در اینجا قرآن کریم دو صفت از صفات زنان که در قالب آنها دیده می‌شود و از جنبه عاطفی آنان سرچشمه می‌گیرد، مورد بحث قرار داده است. نخست علاقه شدید آنها به زینت آلات و دیگری عدم قدرت کافی برای اثبات مقصود هنگام مخاصمه و جر و بحث (کمبود قدرت استدلالی) جاسوسان زبده استعمارگران در کشورهای اسلامی با شناخت فرهنگ حاکم بر کشورهای مسلمان نشین مهم‌ترین مجاری و ابزار نفوذ در فرهنگ ملی و مذهبی آنها را همین امر تشخیص دادند.

در همین راستا مستر همفر جاسوس کهنه کار انگلیسی می‌گوید: در مسئله بی‌حجابی زنان باید کوشش فوق‌العاده‌ای به عمل آوریم تا زنان مسلمان به بی‌حجابی و رها کردن چادر مشتاق شوند. باید با استناد به شواهد تاریخی ثابت کنیم که پوشیدگی زن از دوران ابن‌عباس متداول شده است و مطلقاً سنت اسلام نیست و چادر لباس قدیمی ایرانیان قبل از اسلام بوده و عباسی است که خلفای عباسی برای زنان مسلمان رسم کردند، پس از آنکه زنان را از چادر و عبای بیرون آوردیم، باید جوانان را تحریک کنیم که دنبال آنها راه بیفتند تا در میان مسلمانان فساد رواج یابد و برای پیشبرد این نقشه لازم است اول زنان غیر مسلمان را از حجاب بیرون بیاوریم، تا زنان مسلمان از آنان یاد بگیرند، این گونه استعمارگران غرب با شناخت فرهنگ حاکم بر این کشورها همچنین وسیله قرار دادن زنان و استفاده از برهنگی و با ارزش جلوه دادن آن و مقابله با حجاب و پوشش و روحیه عفاف، توانستند مردم را نسبت به مسائل و جریانات سیاسی و اجتماعی بی‌اعتنا سازند و به راحتی به غارت و چپاول ملل محروم و تسلط بر آنان مشغول شوند.^۲

^۱ زخرف، آیه ۱۸۶.

^۲ غیرتمندی، مختاری، عسکری. آثار فردی و اجتماعی حجاب و نقش آن در امنیت اجتماعی زنان، ص ۱۷۹-۱۸۰.

نتیجه‌گیری

حجاب از موضوعاتی است که در قرآن کریم بدان اشاره شده و زنان را موظف به حفظ پوشش در روابط اجتماعی و فردی نموده است. حد و حدود آزادی زنان و طرز پوشش آنان در قرآن کریم بیان شده و در ارتباط این موضوع آموزه‌های دینی فراوانی در دست است. اما متأسفانه امروزه با مطرح کردن موضوع زن زندگی آزادی، دشمنان در صدد اشاعه فحشا بی‌عفتی و بی‌حجابی در میان زنان برآمده‌اند. لذا محقق با بررسی موضوع آثار آزادی پوشش زنان در جامعه اسلامی به نتایج ذیل دست یافته تا به نوعی آگاهی‌رسانی به مخاطبان در زمینه سوء کشف حجاب در میان زنان بپردازد. نتایج حاصل از این تحقیق در زمینه فردی عبارت است از: سلب آرامش روانی، نابودی شخصیت و انسانیت زن، تاخیر در امر ازدواج، ضایع کردن حق شوهر، نگاه حیوانی به زن. و پیامدهای اجتماعی آزادی پوشش زنان در جامعه اسلامی مانند: هرج و مرج جنسی، تزلزل پیوند خانوادگی، عقب افتادگی ملت، بالا رفتن آمار طلاق، عامل فساد و ظلم و سایر گناهان، سست شدن جوامع اسلامی در برابر نفوذ بیگانگان، قابل تأمل است.

فهرست منابع

- *قرآن کریم، ترجمه آیت الله ناصر مکارم شیرازی.
۱. اهل بیت علیه السلام، نقش لاقیدی و بی حجابی در تخریب حقیقت جویی، موسسه تحقیقات و نشر معارف اهل بیت علیه السلام، بی تا.
 ۲. بانکی پور فرد، امیرحسین، عرصه‌های حضور اجتماعی زن، (برگرفته از بیانات آیت الله عظمی خامنه‌ای) تهران، انتشارات انقلاب اسلامی، چاپ هفتم، تابستان ۱۳۹۸.
 ۳. بهروزی، مزده، رحمتی شهرضا، محمد، چرا با حجاب شدم، قم، جوانان موفق، چاپ دهم، ۱۳۹۱.
 ۴. بهشتی، محمد، فرهنگ صبا، بی جا، نشر صبا، بی تا.
 ۵. حاجی ابوالحسنی، عبدالحسین، گلبرگ عفاف، قم، انتشارات ابوالحسنی، چاپ پنجم، ۱۳۹۰.
 ۶. حسینی دشتی، مصطفی، معارف و معارف دایره المعارف جامع اسلامی، تهران، موسسه فرهنگی آرایه، چاپ اول، ۱۳۸۵.
 ۷. حق شناس، جعفر، نظام اسلامی و مسئله حجاب، قم، دفتر مطالعات و تحقیقات زنان، چاپ چهارم، ۱۳۹۵.
 ۸. سالاری فر، محمدرضا، تبیک، محمدتقی، مقابله با خشونت خانگی علیه زنان، قم مرکز نشر هاجر، چاپ دوم، تابستان ۱۳۹۴.
 ۹. شیرازی، صادق، مفاصد بی حجابی، قم، انتشارات آزادی، بیتا.
 ۱۰. قطبی، هادی، چرا زن شدم، قم، احمدیه، چاپ اول، ۱۳۸۹.
 ۱۱. مطهری مرتضی، مسئله حجاب، تهران، انتشارات صدرا، چاپ ۸۰، بهمن ۱۳۸۷.
 ۱۲. -----، آزادی معنوی، تهران، قم، انتشارات صدرا، چاپ سی و پنجم، ۱۳۸۶.
 ۱۳. -----، نظام حقوق زن در اسلام، تهران، انتشارات صدرا، چاپ چهل و نهم، آذر ۱۳۸۷.
 ۱۴. ملک محمودی، امیر، ملکی، فاطمه، رایحه عفاف، قم، منشور روحی، چاپ چهارم، ۱۳۸۹.
 ۱۵. نوری همدانی، حسین، جایگاه بانوان در اسلام، انتشارات مهدی موعود، چاپ دوم، ۱۳۹۱.
 ۱۶. نوری، حسین بن محمد تقی، المستدرک الوسایل، ج ۵، قم، موسسه آل البيت، ۱۳۶۸.

مقالات

۱۷. غیرتمند، سعید، مختاری، نادر، عسکری، محمدعلی، آثار فردی و اجتماعی حجاب و نقش آن در امنیت اجتماعی زنان، پژوهش‌های اجتماعی زنان، مقاله علمی و ترویجی، زمستان ۱۳۹۳، شماره ۱۰۳.

سایت‌ها

۱. قائم‌بوک

۲. نورمگز